

R. 3. 175 ll.

DISPUTATIO MEDICA
De
ANGINA,

Quæ
Ex Permissu & Consensu
Inclyt. Facultatis Medic. Jenensis, pro con-
sequendo summo in arte Medica Titulo,
& Privilégus Doctoralibus,

SUB
PRÆSIDIO
Speciatissimi, Clarissimi & Excellentissimi
VIRI,
DN. ANTONII VARI,
Med. Doctoris & prædictæ Facultatis pro
temp. DECANI, ac Professoris publici, Pro-
motoris sui maximoperè
colendi,

*Ad diem 21. Mensis Maii, horis & loco
consuetis habebitur publice*
ab

ANDREA NITNERO,
Martisburgensi Misnico.

JENÆ
TYPIS TOBIÆ STEINMANNI,
ANNO clō 10 CXXIIX.

VIRIS

*Magnificis, Nobilissimis, Clarissimis &
Excellentissimis Dominis,*

**CANCELLARIO ET
RELIOVIS ARCHIEPISCOPATUS
Magdeburgici Consiliariis, Dominis Me-
cœnatibus, Patronis ac Promotoribus meis
humili observantiâ colendis.**

NEC MINUS

Nobiliss. Clarissimis, Amplissimis & Prudentissimis

VIRIS,

**DOMINIS CONSULIBUS
ET CÆTERIS INCLYTÆ REIPUBL.
Halensis Senatoribus, Dominis Patronis, Pro-
motoribus ac Fauctoribus meis summo honorandi
studio prosequendis.**

UT ET

Consultissimo, Prudentissimo ac Doctissimo Viro,
**Dn. ANDRÆ ROSEN, Consuli
apud Martisburgenses dignissimo, Susceptori
meo, non minore quàm filiali observantiâ
afficiendo.**

*Hanc dissertationem pro Gradu & Insignibus
Doctoralibus habita materiam*

submittere dedicatam volui

Andreas Nitner

Medicus.

I. N. SS. T. A.

I.

Quandum, quia nobis est hoc tempore calamitoso, invocandusque Deus, ne nos gravioribus supprimat oneribus, oris vocisque instrumenta sana, integra, omnique labe ac lue carentia habeamus, optabimus, ac potissimum à subitanea illa suffocatrice *Angina* immunes ut simus, supplices Deum rogabimus: Hoc quàm grave sit malum toleratu curatuque paucis in sequentibus explicabimus.

II.

Angina *κρίσις καὶ πῆλως* dicta est inflammatio musculorum propriorum Laryngis, à calidi acris & tenuis humoris in Laryngem influxu, respirandi adimens libertatem, cum periculo suffocationis.

III.

Ut proinde morbus *Angina* sit non tantum in magnitudine aucta, sed intemperie quoque, via, & continui solutione.

IV.

Locus affectus seu τὸ *Ἰνδερτικόν* exquisitæ *Anginæ* sunt musculi Laryngis proprii: quas alias partes

tes in faucibus, inflammatio corripit, ejus quidem
confectaria sunt *πάθη* quædam *κυναγχικά*; non au-
tem Cynanchæ sunt, ut dicta prior: Neq; enim tam
fortem inferunt strangulatum per se, sed *κατὰ συμ-
βεβηκός* ex eventu, per *μετάπλῃσιν* horum in illum.

V.

Et Anginæ hæ, musculorum externorum, &
œsophagi & cervicis inflammationes, nec non ver-
tebrarum ejus intro luxationes Spuriæ medicis sunt
appellatæ; de quibus cum nimis longum foret, hic
tractare instituti nostri non est.

VI.

Causæ exquisitæ Anginæ externæ seu evidentes
sunt, Diætæ, hoc est, sex res non naturales, quæ ad
quatuor rerum fontes revocantur, adsumptæ, gesta,
foris admota, & excreta atque retenta.

VII.

Per assumptæ intelliguntur alimenta, potu-
lenta & medicamenta: ad Gesta referuntur exercitia
& agitationes quæcunque corporis vehementiores,
unde calor humorum & sanguinis gigni atque au-
geri potest: quò referuntur affectus animi, & aliæ
inordinatæ perturbationes ad foris admota perti-
nent epithemata, fomenta, balnea, aër &c.

VIII.

Intenæ Causæ sunt hepatis, & faucium dispo-
sitio

frío calida, earumque imbecillitas laxa & apta ad
influxum futurum suscipiendum & retinendum :
morbi item, qui præcesserunt calidi, ut febres con-
tinuæ, putridæ, ardentes, imprimis malignæ Un-
garicæ ut vocantur, quas ferè semper, ceu indivi-
dus comes, Angina sequitur, item Columellæ in-
flammatiō atque abscessus, humoris denique san-
guinei aut biliōsi in Laryngem decubitus,

IX.

Quod differentias attinet exquisitæ Anginæ,
Formales quidem petuntur à tumoris quantitate,
secundum quam Angina alia major, alia minor : à
causa efficiente, alia sanguinea, alia biliōsa. Quæ
aliæ ab aliis humoribus sumuntur differentiæ, no-
this accensentur.

A quibus legitima differt subjecto: hujus nam-
que subjectum sunt musculi Laryngis proprii, in
qua nec in faucibus, nec cervice quicquam apparet
ruboris aut tumoris, sed affligit vehemens dolor &
orthopnoea.

XI.

In nothis verò musculi afficiuntur externi aut
communes: in quibus rubor apparet, & minor est
respirandi difficultas, gravis tamen dolor, & voca-
ta medicis est *παρνονόχη*. Vel afficiuntur fluxio-

A 3.

ne &

ne & inflammatione fauces, & quidem si partibus
internis, συνάγχη dicitur; si externis παρασυνάγχη.

XII.

Signa Anginæ sunt triplicia, διαγνωστικά, παθο-
γνωμονικά & προγνωστικά.

XIII.

Anginæ futuræ prognostica sunt anni tempo-
ra tali vel tali modo constituta, Hippocr. Aphorism.
20. 20. & 22. sect. 3.

XIV.

- Præsentem denunciant exquisitam, si nihil tu-
• midi sub aspectum veniat, dolor interim angat acer-
• bus, internus, & cruciatus instar acus vel pali infixi &
• cum ἰσθημοία, suspirioso anhelitu, pauco, difficili
• & frequenti, cum narium pinnarum motu: facies
• rubet, osque eorum reseratum ut plurimum hiat,
• nec solida nec liquida deglutire queunt, ac per na-
• res sæpè numero potus, & quod devorandum erat,
• recurrens, ejicitur, succedit febris, pulsus tensivus,
• magnus, convulsivo non absimilis, & respectivè
• æqualis vel celerior, non rarò cum extremorum
• perfrigeratione.

XV.

Prognostica de futuro eventu Anginæ sumun-
tur

tur ex morbi & virium conditione. *Κοράγχι* certè
feu Angina exquisita pessima est, quia abstrusa, præ-
focativa & Symptomatibus gravissimis & acutissi-
mis comitata; *Aphor. 34. sect. 4.* & quia ob loci inepti-
tudinem, & *δυσφορίαν* in *κοράγχι* vix excretio Critica
& salutaris, sæpiùs Symptomatica est metuenda, ob
translationem materiæ morbificæ rupto apostema-
te in pulmonum bronchia. *Aphor. 10. sect. 2.* Siquidem
ut duos maximos morbos, pessimosq; evadat æger,
longè omnium est difficilimum, & bona faveat for-
tuna necesse est. *Actuar. Joann. fil. Zach. d. 10. M. M. 1726.*

XVI.

Reliquæ Spuriæ Anginæ species perniciosæ
quidem, diuturniorem tamen moram & medica-
mentorum accommodatiorem, applicationem pa-
sientes sunt, nec tantæ angustia ac doloris.

XVII.

Illæ verò, quæ ex luxatione est cum febre, im-
medicabilis censetur.

XIX.

Scopi in Angina Curativi per indicantia nobis
ostenduntur, & sunt revulsio influentis humoris
evacuans, repulsio, derivatio, resolutio, anodyno-
rum adhibitio, maturatio, evacuatio, mundificatio,
asperitatis lavigatio, & roboratio.

XIX. Ad

XIX.

Ad quos supplendos inservient nobis Diæta,
Chirurgia, Pharmacia.

XX.

Sub Diæta, venit Aër, qui temperatus sit & pu-
rus. Decubitus fiat capite elatiori, respirationis
gratia, & sit quietus. Somnus nisi ipsum natura &
mores morbi prohibeant, interdicens ob majus
periculum; pro concessione autem vehementia
morbi sit opportunus. Animi *moderata* vitanda.
Victus sit tenuis, humidus, & liquidior, si quis esse
potest; ut prisana cum sacch., Aqua hordei cum
Julep. & Syr. leniter refrigerantibus, jusculum ave-
næ decorticatæ; decoctum prunor., prunorum de
prunellis, passularum minorum; brodia carniùm,
gallarumque consummata. In summâ, pro con-
cessu morbi, & virium requirementia cibi præbendi.
Vitentur acria, calidaque nimis, ob tumorem in-
flammatorem & febrim, ac concitatum sanguinis
motum. Clysteres nutrientes in hoc casu, cum
sint, qui cum rationibus & autoritate approbent,
non omninò rejectos volumus, nec possumus; relin-
quimus tamen uniuscujusque Practici judicio & af-
fectioni singulari; cum præsentis casus multum
doceant.

XXI.

Chirurgica præsidia sunt: Venæ sectio, quæ ac-
celeran-

celeranda pro morbi urgentia, etiam in corporibus
non admodum plethoricis, imò & in gravidis à quar-
to mense ad septimum, *Aphorism. 1. §. 4.* tentandam
suadet *Holl. l. 1. c. 23. Pract.* Fit enim ob humores
motu peccantes revulsionis gratia in loco remotio-
re vel derivationis in viciniore. Et emitti sanguis
potest bi-vel tripartitis vicibus, non cumulatim unâ
ob vires,

XXII.

Inciduntur autem maximè existente plethorâ,
primùm saphena; deinde Hepatica; tum Cephalica;
denique sub lingua venæ; item vena frontis, ut
placet Archigeni & Asclepiadi, & quæ vena est ad
angulum oculi. *Hipp. lib. 3. de morb.* venam quæ sub
mammis est in paracynanche secandam jubet, quod
displicet *Calio Aurelian. cap. 4. lib. 3. acutor.* Nonnul-
lis placent venæ cervicis. *Holl. l. 1. c. 23. Pract.* item
vena interna malleoli seu tali in mulieribus, quando
scilicet affectus hic ex suppressa mensium evacuatio-
ne dependere videtur.

XXIII.

Locum etiam habent cucurbitulæ scarificatæ
in mento, initio cervicis &c. post evacuationem to-
tius: Quidam sangvisugis utuntur; Rhazes Phœni-
gmo vesicante in cervice.

XXIV.

Revulsionis & aversionis mediaquoq; sunt liga-
turæ, frictions fortiores, pedum lotiones &c.

B

XXV. Est

XXV.

18. Est adhuc præsidium insolitum, periculosissimumque in angina ferè desperata tentandum, Laryngotomia videlicet, quam aliquos animosè celebrasse legimus.

XXVI.

Pharmaciam denique quod attinet, clystere acri ante phlebotomiam alvus eluenda, & nisi deglutitio jamdum invaluit, Lenientia seu purgantia primi gradus, ut *Syr. ros. sol. violat. sol. Flor. Cass. rec. extract. Pulp. Tamarindor. &c.* usurpanda. Aëtius elaterio, agarico, squama æris & aliis ejusmodi vult uti ex Archigene, cum tamen in acutis rarè & per initia purgare concessum sit *Aphor. 24. s. 1.*

XXVII.

Porro adstringentium & repellentium usus in initio sit, modicus tamen, & internus, Gargarismorum formâ ex cornis, sorbis, moris rubi, succo granator. acidor., agrestis, cum saccharo & melle rosat. vel cum dianuco & diamoro, in decocto ros. plantag. sorbor. cornor. mespilor. hypocyst. myrtillor. item addi possunt conservæ cornor. sorbor. mespil. mororum immaturor. dissolutæ in prædictis, vel liquoribus adstringentibus aliis, vel aquis inde destillatis; adjicienda quoq; sunt balauſtia, rubus, malicorium, nuces cupress. &c.

XXVIII.

Verùm postea ut augetur morbus, ita repellentium usus imminuendus & usurpandus Lenientium &

& resolventium, majoreq; vi detergentium ac mundificantium, non omiffis asperitatem ulceris levigantibus & cōsolidantibus ut sunt: decoct. ros. sicc. passul. ficuum. glycyrrhiz. althææ, sem. lin. fœnugræc. cum major. quantitate mell. ros. syr. ros. & c. penid, in lacte dissolut. succus ptisanæ, decoct. ros. cum lacte, panis albiss. coct. in aqua. , mucag. sem. cydon. surf. tritic. cremor. , diacodium, syr. jujubin. violac. & c. aqua mellis. *Galen. 6. de Comp. med. f. l. c. 2.* laudat album. græcum canis ossibus depasti, per insufflationem in forma pulveris vel mixtum cum melle per deglutitionem, vel etiam incorporationem gargarismis. Quidam Asellos laudant. *Aer. Tetrabibl. 2. ser. 4. c. 47.*

XXIX.

Ad materiam extrorsum derivandam, relaxantium usus topicus esse potest: Faciunt enim Cataplasmata ex rad. lilior. alth. caric. pingvib. cum butyro, farina lini & ol. liliaceo. item ex nido hirundinis in aqua decocto, aut in ol. chamomel. vel communi. nonnulli exterius applicant lanam succidam infuccatam oleo communi, lilior. chamomelin. & c. & mucaginibus prædictorum.

XXX.

Quidam in suffocationis periculo tentare coguntur mirabilia cum extrema extremis conveniant *Aph. 6. f. 1.* ut: si jaceant hiante ore, lingua deprimitur, & cum cultro ligneo benè in guttur abdito tumor disrumpitur. Item nonnulli, si magis sit conspicuus in faucibus tumor, vellicant eum unguibus,

- bus, vel ferro aperiunt: aliqui panis crustam (si pos-
- sibile est) devorandam præbent. Sunt aliqui, qui
- hoc perficere volunt cum spongiæ particula ad fi-
- lum suspensa, quæ si possit devorari, tumefacta re-
- trahenda sit iterum, ut rumpat tumorem; aliis pla-
- cet candela cerea inflexa parum & inuncta oleis ma-
- turantibus.

XXXI.

- Si nec his aliquid sperandum, tentet, qui vult
- & potest Laryngotomiam superiùs dictam, & mo-
- dum administrationis discat, n̄ ante viderit, ex Pra-
- cticis, qui hanc celebrârunt aliquando,

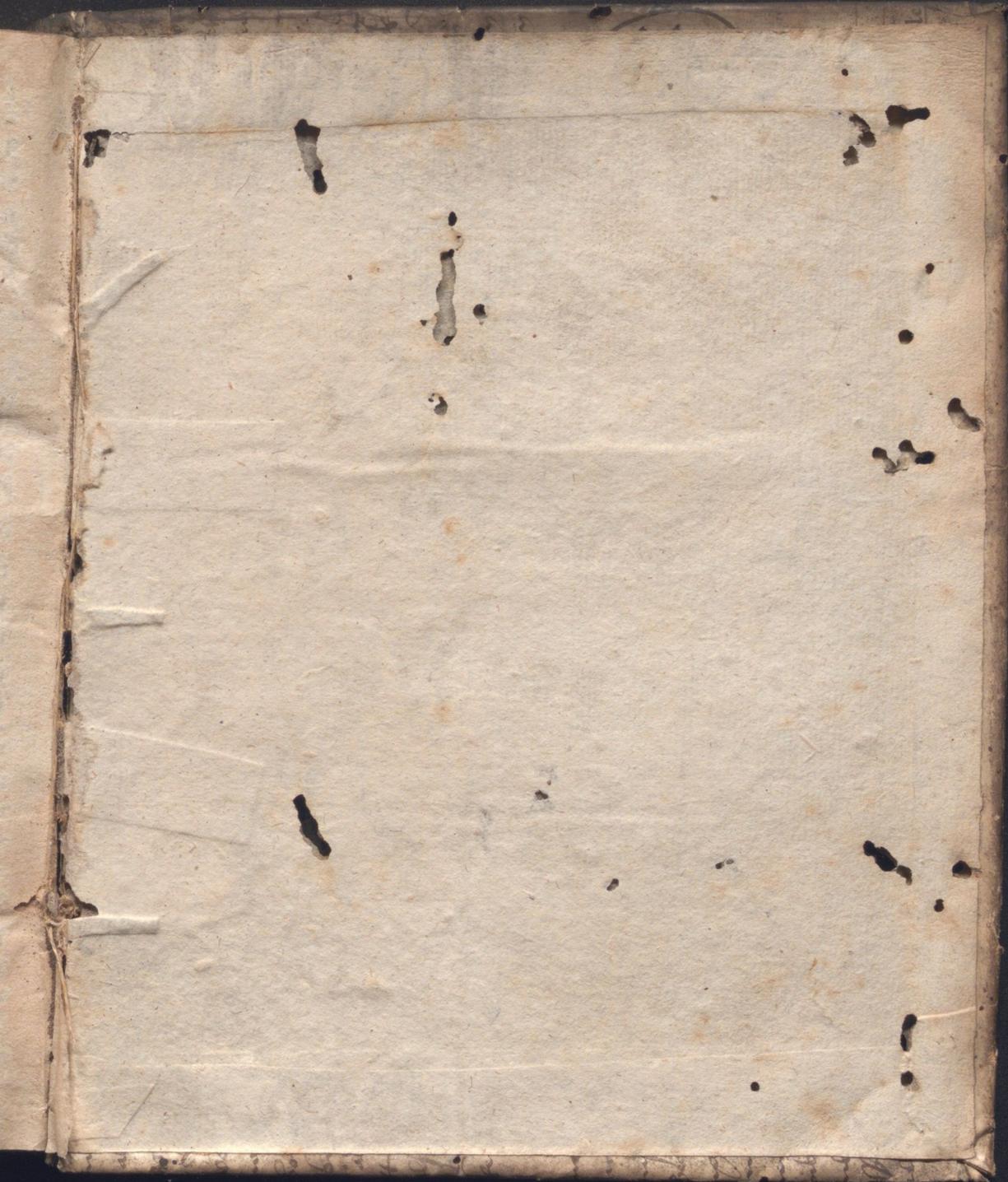
XXXII.

Corollarii loco adhuc restat Angina pestilentia-
lis, cujus meminit *Sennert. de Febr. p. 1057*. Signa pa-
 tent ex malignorum symptomatum & causarum
 concursu: curationem requirit à prædicta nostra vix
 alienam, nisi quod hîc respiciendum primariò ad
 malignitatis fomitem per alexipharmaca, & quidem
 mox in principio, ne postea oclusâ assumptio-
 nis viâ medicamentis denegetur locus.

Deo Maximo Gloria,

26 25

DISPUTATIO MEDICA
De
ANGINA,

Quæ
Ex Permissu & Consensu
Inclyt. Facultatis Medic. Jenensis, pro con-
sequendo summo in arte Medica Titulo,
& Privilegiis Doctoralibus,

SUB

TIPIS TOBIAE STEINMANNI,
ANNO dō 10 cxxiix.

